Przemysław Kusik
Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
Polska
https://orcid.org/0000-0002-7298-1245
przemyslaw.kusik@englaw.pl

Forum Lingwistyczne
tom 15, nr 1 (2027)
ISSN 2450-2758 (wersja elektroniczna)

CC BY SA

DOI: http://doi.org/10.31261/FL.2027.15.1.04

zgłoszone: 28.01.2026
zaakceptowane: 13.04.2026
opublikowane: 3.11.2026

Lingwistyka stosowana, przekładoznawstwo, translatoryka prawnicza – w poszukiwaniu tożsamości dyscyplinarnej
Uwagi na tle pracy zbiorowej pt. *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, t. 4, *Pomiędzy językami* (red. Anna Jopek-Bosiacka, Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2025, ss. 245)

Applied Linguistics, Translation Studies, Legal Translation Studies – in search of disciplinary identity:
Some remarks inspired by the collection *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, vol. 4, *Pomiędzy językami* (ed. Anna Jopek-Bosiacka, Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2025, pp. 245)

Abstract: The present article addresses the issue of the autonomy of Translation Studies and Legal Translation Studies in the context of the last volume of *Lingwistyka stosowana. Kompendium*. The four-volume collection was published to mark the 50th anniversary of the Institute of Applied Linguistics at the University of Warsaw. Its final volume – edited by Anna Jopek-Bosiacka and titled *Pomiędzy językami* – provides a summary of a large part of the output of Polish Translation Studies, while also offering a valuable compendium of current, foundational knowledge in the field of translation and interpreting. In the discussion of the book's selected themes, the article emphasises the need to recognise the autonomous and interdisciplinary status of Translation Studies. Moreover, in several critical remarks, the author highlights the partner status of Translation Studies vis-à-vis Applied Linguistics and also points to the emergence of Legal Translation Studies – a new interdiscipline that examines legal translation as a unique branch of specialised translation.

Key words: Applied Linguistics, Translation Studies, Legal Translation Studies, scientific discipline, interdiscipline

Abstrakt: W artykule podjęto zagadnienie autonomii przekładoznawstwa oraz translatoryki prawniczej na tle wydanego pod redakcją Anny Jopek-Bosiackiej ostatniego tomu pracy zbiorowej *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, zatytułowanego *Pomiędzy językami*. Czterotomowa monografia została opublikowana w związku z obchodami pięćdziesięciolecia Instytutu Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. W omówieniu wybranych wątków dzieła – będącego podsumowaniem istotnej części dorobku polskiego przekładoznawstwa, a także wartościowym kompendium aktualnych,

podstawowych wiadomości z zakresu przekładu pisemnego i ustnego – podkreślono potrzebę uznania autonomicznego i interdyscyplinarnego statusu przekładoznawstwa. W ramach kilku uwag polemicznych uwypuklono partnerski status przekładoznawstwa względem lingwistyki stosowanej oraz zwrócono uwagę na kształtowanie się translatoryki prawniczej – nowej interdyscypliny zajmującej się tłumaczeniem prawniczym jako szczególną gałęzią przekładu specjalistycznego.

Słowa klucze: lingwistyka stosowana, przekładoznawstwo, translatoryka prawnicza, dyscyplina naukowa, interdyscyplina

Wprowadzenie

Obchody pięćdziesięciolecia Instytutu Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego zaowocowały ukazaniem się czterotomowej monografii. Zamierzeniem jej pomysłodawców było zaprezentowanie najnowszego stanu badań w głównych obszarach zainteresowań lingwistyki stosowanej, w tym przybliżenie jej interdyscyplinarności i związków z pokrewnymi dziedzinami wiedzy. Praca została dedykowana pamięci profesorów Instytutu: Anny Duszak, Krzysztofa A. Hejwowskiego i Andrzeja Kopczyńskiego (Instytut Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego, b.d.).

Ostatni z tomów, pod redakcją Anny Jopek-Bosiackiej (red., 2025), któremu poświęcone jest niniejsze opracowanie, podejmuje zagadnienia szeroko pojętego przekładoznawstwa – translatoryki (nazwy te są używane w artykule zamiennie). Wśród jedenastu rozdziałów znalazły się teksty omawiające ogólne zagadnienia nauki o przekładzie (rozdział 1), wybrane typy przekładu ustnego i pisemnego (rozdziały 2, 3 oraz 5–9), a także problematykę terminologii i terminografii (rozdział 4), lokalizacji i powiązanych z nią procesów (rozdział 10) oraz technologii w przekładzie (rozdział 11). Spośród poszczególnych typów przekładu stosunkowo dużo miejsca poświęcono w publikacji przekładowi ustnemu. Dość zwięźle potraktowano natomiast pisemny przekład specjalistyczny, ujęty w jednym rozdziale, w którym wydzielono krótkie podrozdziały na temat niektórych rodzajów tłumaczeń. Choć proporcje te mogą wywoływać wrażenie pewnej nierównowagi, a także pozostawiać niedosyt w odniesieniu do części zagadnień, zdecydowanie docenić należy szeroki zakres tematyczny pracy, w której znalazło się miejsce np. dla tłumaczenia audiowizualnego i intermodalnego. Staje się ona dzięki temu cennym zasobem najważniejszych i – co istotne – aktualnych informacji z zakresu przekładoznawstwa. O aktualności dzieła świadczy szczególnie ostatni jego rozdział, w którym odniesiono się do roli generatywnej sztucznej inteligencji w przekładzie.

Niniejsze opracowanie skupia się natomiast na zagadnieniu, które już w pierwszej chwili skłania czytelnika monografii do refleksji. Chodzi o wzajemny stosunek lingwistyki stosowanej i przekładoznawstwa. Nietrudno zauważyć, że choć nazw „przekładoznawstwo" czy „translatoryka" próżno szukać na pierwszej stronie okładki, to już na jej odwrocie, w notce wydawniczej, mowa jest o „najważniejszych dokonaniach polskiej translatoryki". Jak wiadomo, ta ostatnia aspiruje w Polsce do statusu odrębnej dyscypliny naukowej (zob. np. Małgorzewicz, 2021, s. 60). Co więcej, od kilku dekad wyodrębnia się, jak zasugerowano w tytule artykułu, także inny interdyscyplinarny obszar badawczy związany z przekładem, a mianowicie translatoryka prawnicza (*Legal Translation Studies*, LTS). Podejmuje ona zagadnienia szczególnego pod wieloma względami obszaru przekładu specjalistycznego, jakim

jest tłumaczenie prawnicze. W polskiej urzędowej klasyfikacji dziedzin nauki i dyscyplin naukowych (Rozporządzenie, 2022/2025) nie znalazło się jednak miejsce dla żadnego z wymienionych obszarów badawczych. Ich przedstawiciele są zatem zmuszeni – przynajmniej na potrzeby akademickich formalności – wpisywać się w istniejące kategorie, zwłaszcza dyscypliny językoznawstwa i literaturoznawstwa.

Należy także podkreślić, że autorki tekstów zamieszczonych w omawianej pracy zdają sobie sprawę z dylematów związanych z autonomią dyscyplinarną przekładoznawstwa (Jopek-Bosiacka, 2025, s. 13–16; Urbanek, 2025, s. 28–29). Warte kilku uwag polemicznych wydaje się więc pytanie, czy przekładoznawstwo należy, choćby tylko „redakcyjnie", umieszczać pod egidą lingwistyki stosowanej – co w przypadku przedmiotowej publikacji wiąże się zapewne z tradycjami ośrodka warszawskiego (Lewicki, 2011, s. 87; Urbanek, 2025, s. 29). W kontekście obu tych obszarów należałoby ponadto zwrócić uwagę na usytuowanie względem nich translatoryki prawniczej, której, jako nowemu obszarowi badawczemu, nie poświęcono uwagi w tomie – choć zagadnienia pisemnego i ustnego tłumaczenia prawniczego zostały w nim poruszone w kilku miejscach.

Już na wstępie trzeba również zaznaczyć, że przedstawione w dalszej części artykułu uwagi polemiczne nie umniejszają dorobku Instytutu Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego w zakresie badań przekładoznawczych i kształcenia tłumaczy. Przeciwnie – ten wkład, zwłaszcza w zakresie przekładu specjalistycznego, w tym tłumaczenia prawniczego, mógłby zostać nieco bardziej uwypuklony. Warto podkreślić, że z funkcjonującym w obrębie Uniwersytetu Warszawskiego Instytutem Lingwistyki Stosowanej (i szerzej – Wydziałem Lingwistyki Stosowanej, w ramach którego działa też Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej, podejmujący zagadnienia przekładoznawcze) związane są pokolenia zasłużonych badaczy i badaczek tłumaczenia prawniczego – wraz z jego nestorką Barbarą Kielar oraz redaktorką publikacji Anną Jopek-Bosiacką, a spośród grona autorek i autorów tekstów omawianego tomu zwłaszcza Łucją Biel.

Przekładoznawstwo a lingwistyka stosowana

Jak zaznaczono we wprowadzeniu, wzajemna relacja przekładoznawstwa i lingwistyki stosowanej w świetle prezentowanego dzieła nie jest jednoznaczna. Z jednej strony w książce mowa o przekładoznawstwie jako jednej spośród dyscyplin lingwistyki stosowanej (Jopek-Bosiacka, 2025, s. 13). Z drugiej strony zauważa się, że „chyba już nikt nie kwestionuje autonomii translatoryki jako odrębnej dyscypliny" (s. 16). Z tym ostatnim stwierdzeniem, po uwzględnieniu stanu nauki międzynarodowej, należałoby się generalnie zgodzić – przynajmniej w takim zakresie, że tego statusu translatoryki nie kwestionuje większość. Dość niejasne jest natomiast sformułowanie, że przekładoznawstwo to obszar badawczy pozostający z lingwistyką stosowaną w ścisłych związkach – „częściowo jako jej subdyscyplina" (s. 22; zob. też Urbanek, 2025, s. 28). Z logicznego punktu widzenia trudno pogodzić się z traktowaniem pewnego obszaru wiedzy czy działalności naukowej jako subdyscypliny innego obszaru tylko w części. Równie dobrze można byłoby bowiem stwierdzić, że lingwistyka stosowana jest po części subdyscypliną przekładoznawstwa. W takiej sytuacji trzeba raczej mówić o – naturalnym dla interdyscyplinarnych obszarów

badawczych – istnieniu wspólnych przedmiotów zainteresowań. Słuszny wydaje się zatem pogląd, że nie da się pogodzić przynależności przekładoznawstwa do lingwistyki stosowanej, natomiast „status translatoryki powinien być rozpatrywany nie w obrębie, lecz w kontekście, wobec lingwistyki stosowanej" (Lewicki, 2011, s. 89). Trafne będzie też więc traktowanie przekładoznawstwa jako partnerskiego obszaru badawczego lingwistyki stosowanej – i vice versa.

W kontekście nauki międzynarodowej przytoczony pogląd uzasadniają bardzo szeroko zakrojone współczesne badania przekładoznawcze (Munday i in., 2022, s. 8). W ciągu ponad półwiecza od powstania pierwotnej wersji artykułu pt. *The name and nature of translation studies* (Holmes, 2004), postrzeganego jako fundacyjny tekst przekładoznawstwa, doszło do wykształcenia i autonomizacji tego ostatniego jako dyscypliny, a także do dynamicznego wzrostu liczby ośrodków kształcących tłumaczy (Skibińska, 2023, s. 24). O statusie przekładoznawstwa świadczy fakt, że na wielu uczelniach prowadzone są kierunki tłumaczeniowe, organizowane liczne konferencje, wydawane publikacje (czasopisma, monografie, kompendia i encyklopedie), a wiele organizacji zawodowych i naukowych podejmuje działalność w zakresie translatoryki (Munday i in., 2022, s. 10–12). Jest to zatem obecnie obszar samodzielny, interdyscyplinarny, nie zaś subdyscyplina językoznawstwa czy kulturoznawstwa (Baker i Pérez-González, 2011, s. 49). Określa się go wręcz jako ugruntowaną, dojrzałą dyscyplinę, do której wnoszą swój wkład inne, powiązane z nią obszary. Warto przy tym pamiętać, że praktyczna działalność tłumaczeniowa, badana przez przekładoznawstwo, ma długą tradycję i odgrywała kluczową rolę w rozwoju społeczeństw, języków i kultur (Malmkjær i Windle, 2011).

Również dorobek polskiego przekładoznawstwa – choć zwraca się uwagę na panujący w nim chaos terminologiczny i problemy z konsolidacją (Małgorzewicz, 2021), w tym z „grawitacją neofilologiczną", łączącą się z różnorodnością paradygmatów (Żmudzki, 2018, s. 460–461) – należy ocenić pozytywnie. Z braku integracji nie należy też wyciągać zbyt pochopnych wniosków. Pomimo zróżnicowania – które także ma swoją wartość – polskie przekładoznawstwo jest częścią tego, co w języku angielskim określa się mianem *Translation Studies*. Jako odpowiedniki przytoczonego terminu – tak jak w niniejszym artykule – powinno się przy tym traktować na równi terminy „przekładoznawstwo" czy „translatoryka" i nie kojarzyć ich ściśle z tymi czy innymi ośrodkami akademickimi lub podejściami (por. Małgorzewicz, 2021). Również w omawianej publikacji słusznie założono synonimiczność tych polskich terminów, a – jak pokazuje anglojęzyczne streszczenie pierwszego rozdziału – za ich ekwiwalent uznano właśnie *Translation Studies* (Urbanek, 2025, s. 27, 46).

W podsumowaniu tej części rozważań za uzasadnione należy uznać postrzeganie przekładoznawstwa jako interdyscypliny (interdyscyplinarnego obszaru badawczego), mającej bliższe i dalsze – również ewoluujące – relacje z innymi dyscyplinami, których zakres wykracza jednak poza językoznawstwo czy lingwistykę stosowaną (Munday i in., 2022, s. 21–22). Trzeba przy tym podkreślić, że ta ostatnia niewątpliwie wnosi do przekładoznawstwa istotny wkład w aspekcie praktycznym (Hall i in., 2011, s. 223–248).

Z uwagi na wizerunek przekładoznawstwa jego prezentowanie jako subdyscypliny innego obszaru badawczego – także administracyjnie niewyodrębnionego – nie wydaje się sprzyjać dostrzeżeniu go przez decydentów. Trzeba niestety zgodzić się ze stwierdzeniem, że aktualny stan rzeczy oznacza urzędowe utrwalenie niższego statusu przekładoznawstwa.

Brak przyznania mu równoprawnej pozycji powoduje na przykład, że nie można nadawać w jego zakresie stopni naukowych. Stan ten wpływa też na motywację badaczy, ich pozycję zawodową i materialną, jak również status i widoczność prowadzonych przez nich badań, a także integrację środowiska (Albin, 2017, s. 122–123, 130–132). Można zadać pytanie, w czym gorsze jest przekładoznawstwo od kulturoznawstwa (obecnie pod nazwą: nauki o kulturze i religii), obszaru niewątpliwie interdyscyplinarnego, który status dyscypliny uzyskał wiele lat temu (Albin, 2017, s. 131–132).

Dotychczasowe inicjatywy zmierzające w kierunku administracyjnego uznania przekładoznawstwa za odrębną dyscyplinę naukową nie zakończyły się jednak powodzeniem. Być może przyczyn należałoby upatrywać w niewystarczającej konsolidacji środowiska (Małgorzewicz, 2021, s. 60), a może w tym, co Joanna Albin (2017) porównuje do sytuacji rodzinnej. Mianowicie rodzice – w tym przypadku językoznawstwo i literaturoznawstwo – dbają wprawdzie o swoje „dziecko" (przekładoznawstwo), lecz obawiają się jego emancypacji i oczekują podporządkowania (s. 122). Do tego należałoby dodać konkurencję między nimi (Małgorzewicz, 2021, s. 60). Brak formalnego wyodrębnienia dyscypliny nie powinien być natomiast odczytywany w ten sposób, że przekładoznawstwa jako pewnego całościowego obszaru badawczego w Polsce nie ma, choć można się oczywiście spierać o jego ontologię.

Translatoryka prawnicza jako nowa interdyscyplina

Mimo iż na „urzędową mapę" polskiej nauki przekładoznawstwo wciąż nie trafiło, pozycję autonomicznego, interdyscyplinarnego obszaru badawczego w nauce międzynarodowej zdobywa ostatnio translatoryka prawnicza (Biel i in., 2019; Prieto Ramos, 2014). Określenie „translatoryka prawnicza" (Doczekalska, 2021; Kusik, 2025), jako odpowiednik ugruntowanej anglojęzycznej nazwy *Legal Translation Studies* (Biel, 2013), wydaje się przy tym najwygodniejsze w użyciu. O sile nowego obszaru badawczego świadczy m.in. ubiegłoroczna konferencja z cyklu Transius, zorganizowana na Uniwersytecie Genewskim; wydarzenie zgromadziło ponad 250 uczestników z 40 krajów, w tym z Polski (Université de Genève Transius Centre, b.d.).

W związku z tym faktem pewien niedosyt może budzić dość zwięzłe omówienie w czwartym tomie *Lingwistyki stosowanej* tłumaczenia prawniczego w ramach rozdziału o tłumaczeniu specjalistycznym, a także brak uwypuklenia tego, co zostało już wcześniej określone w literaturze mianem polskiej translatoryki prawniczej (Kusik, 2025, s. 99–100). Określenie „polska translatoryka prawnicza" jest zasadne, gdyż rodzima tradycja badań nad tłumaczeniem prawniczym – z pionierskimi pracami Barbary Kielar (1973, 1977) – zasługuje na refleksję i uwypuklenie. Trzeba natomiast dostrzec, że podrozdział o „przekładzie prawnym i prawniczym" (Szczęsny i Jopek-Bosiacka, 2025, s. 85–88) jest w porównaniu do pozostałych podrozdziałów na temat wybranych rodzajów tłumaczenia specjalistycznego najbardziej rozbudowany. Poprzedzony został także cennym, syntetycznym wprowadzeniem, w którym m.in. zdefiniowano przekład specjalistyczny, scharakteryzowano tekst specjalistyczny, jak również odniesiono się do roli terminów specjalistycznych i ogólnie do przekładu specjalistycznego jako przedmiotu badań (Szczęsny i Jopek-Bosiacka, 2025, s. 74–80). Istotnym uzupełnieniem tej części pracy jest rozdział Łucji Biel i Katarzyny Wasilewskiej

(2025) poświęcony terminologii i terminografii, w którym omówiono m.in. ważną, również z punktu widzenia tłumaczenia prawniczego, relację między terminem, pojęciem a referentem, a także rodzaje terminów, zasady ich tworzenia, działalność terminograficzną oraz zarządzanie terminologią. Istotny jest ponadto rozdział dotyczący tłumaczenia sądowego jako odmiany tłumaczenia ustnego, w dużej części poświęcony zawodowi tłumacza przysięgłego (Biernacka, 2025).

Autorki rozdziału na temat tłumaczenia specjalistycznego trafnie zwracają uwagę na szczególny charakter tłumaczenia prawniczego, a także odnoszą się do istotnych zagadnień języka prawa, terminologii prawa, jak również zasad wykonywania tego rodzaju przekładu i wyzwań z nim związanych (Szczęsny i Jopek-Bosiacka, 2025, s. 85). Pewne wątpliwości budzi przy tym stosowanie w odniesieniu do niego nazwy „przekład prawny i prawniczy", co nie jest jednak odosobnione w literaturze (np. Biel, 2021). Nazwa ta – nieodpowiadająca zbyt dobrze anglojęzycznemu terminowi *legal translation* – wywodzi się od rozróżnienia wprowadzonego w polskiej teorii prawa przez Bronisława Wróblewskiego (1948), który wyodrębnił języki prawny i prawniczy. Nie wchodząc w szczegóły, do których autor odniósł się w innym miejscu (Kusik, 2025, s. 33–39, 88–90), można generalnie podważyć sens dokonywania takiego ostrego podziału na potrzeby lingwistyczne czy przekładoznawcze. Podział ten, charakterystyczny dla nauki polskiej, ma istotne znaczenie z punktu widzenia – naznaczonych przez twardy pozytywizm – dogmatyki i praktyki stosowania prawa, nie ujmuje jednak niektórych istotnych gatunków tekstów. Gatunków tekstów z zakresu prawa, będących przedmiotem tłumaczenia prawniczego, jest zresztą wiele, co uzasadniałoby utworzenie znacznie bardziej rozbudowanej nazwy niż tylko „przekład prawny i prawniczy". Ponadto status danego tekstu jako wypowiedzi prawodawcy, stanowiący kryterium wyróżnienia języka prawnego (Wróblewski, 1948, s. 51–58), choć niepozbawiony dla tłumacza znaczenia, nie uzasadnia posługiwania się określeniem mogącym sugerować istnienie jakichś dwóch, zasadniczo różnych typów przekładu.

Anglojęzyczny termin *legal translation*, oznaczający w szerokim ujęciu tłumaczenie tekstów do celów prawnych i w kontekstach prawnych (Engberg, 2002, s. 375), z powodzeniem funkcjonuje w międzynarodowej nauce bez analogicznej dychotomii. W polskiej translatoryce prawniczej bardziej zasadny wydaje się zatem jednolity termin zaproponowany przez Danutę Kierzkowską (2002, s. 55) – „tłumaczenie prawnicze". Jego użycie wymaga jednak przełamania pewnego oporu czy obaw związanych ze skojarzeniem przymiotnika „prawniczy" właśnie z „językiem prawniczym". Brak jednolitości polskiej terminologii prowadzi do tego, że można natrafić na publikacje traktujące o „tłumaczeniu prawniczym", „tłumaczeniu prawnym", „przekładzie prawniczym", „przekładzie prawnym" czy „przekładzie prawnym i prawniczym". Jeśli chodzi o ogólne określenie odnośnego języka specjalistycznego, dobrym wyborem jest termin „język prawa", którym posługują się zresztą autorki omawianego rozdziału – choć bez wyraźnego zdefiniowania relacji tego terminu względem nazw „język prawny" i „język prawniczy" (Szczęsny i Jopek-Bosiacka, 2025, s. 86).

W przedmiotowym podrozdziale Szczęsny i Jopek-Bosiacka (2025) trafnie podkreślają ponadto znaczenie specyfiki poszczególnych krajowych systemów prawnych, która stawia przed tłumaczami prawniczymi wyzwania terminologiczne. Zasadnie odnoszą się do wpływu oddalenia od siebie systemów i kultur prawnych na występowanie terminów specyficznych dla danego systemu prawnego (ang. *system-bound terms*).

W tym kontekście – tłumaczenia prawniczego – autorki wskazują także na rolę w nim komparatystyki prawniczej, znanej również jako prawo porównawcze. Jest to odniesienie ważne, warto bowiem wzmacniać świadomość prawa porównawczego wśród badaczy przekładu i praktykujących tłumaczy, zachęcając jednych i drugich do szerszego korzystania z osiągnięć prawa porównawczego w działalności naukowej i tłumaczeniowej. Dostrzegalna jest w tym zakresie luka w kształceniu tłumaczy prawniczych (Kusik, 2024a).

W omawianej pracy powtórzone zostały – kwestionowane przez autora tego artykułu w licznych opracowaniach (zob. np. Kusik, 2024b, 2025, s. 237–241) – tezy o tym, jakoby tłumaczenie prawnicze wiązało się ściśle z „aktem komparatystyki prawniczej" (Szczęsny i Jopek-Bosiacka, 2025, s. 87). Raczej jest tak, że tłumaczenie prawnicze może korzystać z dorobku prawa porównawczego, w tym zasobu wiedzy oraz jego metod, które wymagają wówczas adaptacji do specyficznych potrzeb tłumaczenia prawniczego. Taką formę adaptacji można określić mianem „tłumaczeniowej analizy prawnoporównawczej" (Kusik, 2025, s. 460–462).

Warto nawiązać jeszcze do problematyki autonomii dyscyplin naukowych i zauważyć, że również prawo porównawcze to obszar, który przez długi czas zmagał się z pytaniami o własną tożsamość (zob. Örücü, 2004). Także obecnie, mimo wypracowanej solidnej podbudowy teoretycznej, prawo porównawcze wciąż konfrontuje się z poglądami części środowiska prawniczego, która chciałaby widzieć ten obszar jedynie jako metodę badania prawa należącego do „merytorycznych", tradycyjnie wyróżnianych gałęzi (zob. Legrand, 1995, s. 264). Nierzadko w literaturze spotyka się więc wypowiedzi o „metodzie prawnoporównawczej" (zob. np. Łochowski, 2016). Translatoryka prawnicza i prawo porównawcze – jako obszary badawcze zabiegające o swoją pozycję – powinny zarazem przyjąć postawę poszanowania wzajemnej autonomii oraz otworzyć się na współpracę z drugą stroną i czerpanie z jej dorobku (Kusik, 2025, s. 453–455).

W przypadku tłumaczenia prawniczego taka współpraca może przyczynić się do podniesienia jakości przekładu. W erze generatywnej sztucznej inteligencji bowiem to ekspert wyposażony w odpowiednie narzędzia i wiedzę ma szansę nie tylko skutecznie konkurować na rynku, lecz także – opierając się na swojej wiedzy – odpowiedzialnie wykorzystywać najnowsze narzędzia. Jak celnie stwierdza autor ostatniego z rozdziałów omawianego tomu:

> wciąż nie do zastąpienia wydają się decyzje wysoko wykwalifikowanego tłumacza/tłumaczki i jego/jej wybory oparte na umiejętności zrozumienia bardzo szerokiego i spójnie postrzeganego kontekstu danego zlecenia – nawet jeśli decyzje te coraz częściej polegać będą na akceptacji bardzo dobrych rozwiązań proponowanych przez wspomagające rozwiązania maszynowe. (Korybski, 2025, s. 235)

Podsumowanie

Tom czwarty pracy zbiorowej *Lingwistyka stosowana. Kompendium* zatytułowany *Pomiędzy językami* pod redakcją Anny Jopek-Bosiackiej (red., 2025) bez wątpienia stanowi cenne *résumé* dorobku istotnej części polskiego przekładoznawstwa. Nawet jeśli to

ostatnie kryje się w tej książce za etykietą lingwistyki stosowanej – obszaru badawczego bardzo bliskiego, pokrewnego, partnerskiego, lecz nie nadrzędnego – omawiane dzieło można przytoczyć jako mocny argument potwierdzający wysoki poziom polskich badań oraz kompetencji badaczek i badaczy przekładu. Argument ten przemawia zarazem za uznaniem w Polsce pełnoprawnego statusu przekładoznawstwa jako dyscypliny naukowej, także w sensie administracyjnym. Można mieć nadzieję, że publikacje tego rodzaju – stanowiące świadectwo z jednej strony dorobku i zaplecza intelektualnego danego ośrodka akademickiego, a z drugiej strony osiągnięć całej dyscypliny – zwrócą większą uwagę na przekład w wymiarze praktycznym i naukowym, co może wzbudzić również zainteresowanie szerszych kręgów społeczeństwa. Należy podkreślić, że pewne luki dostrzeżone w omawianym opracowaniu – niepodważające jego wartości merytorycznej – powinny zachęcać przedstawicieli polskiego przekładoznawstwa do ambitnych przedsięwzięć wydawniczych, pozwalających badaczom zajmującym się translatoryką także na przedstawienie własnych ocen i punktów widzenia. Konsolidacja polskiego przekładoznawstwa nie powinna bowiem zacierać jego różnorodności.

Literatura

Albin, J. (2017). Przekładoznawstwo – nowa dyscyplina naukowa. W: M. Sarna (red.), *Polska iberystyka. Skąd pochodzimy, kim jesteśmy, dokąd zmierzamy?* (s. 121–134). Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.

Baker, M., Pérez-González, L. (2011). Translation and interpreting. W: J. Simpson (ed.), *The Routledge handbook of applied linguistics* (s. 39–52). Routledge.

Biel, Ł. (2013). Review of „Legilinguistic translatology. A parametric approach to legal translation" by Aleksandra Matulewska. Studies in Language and Communication. Volume 171. Bern: Peter Lang 2013. *Zeitschrift für Europäische Rechtslinguistik*. https://kups.ub.uni-koeln.de/6621/1/Biel_2013_Review_Legilinguistic_Translatology.pdf.

Biel, Ł. (2021). Przekład prawny i prawniczy. W: M. Piotrowska (red.), *Perspektywy na przekład* (s. 121–140). Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Biel, Ł., Engberg, J., Martín Ruano, M.R., Sosoni, V. (2019). Introduction to research methods in legal translation and interpreting: Crossing methodological boundaries. W: Ł. Biel, J. Engberg, M.R. Martín Ruano, V. Sosoni (eds.), *Research methods in legal translation and interpreting* (s. 15–26). Routledge.

Biel, Ł., Wasilewska, K. (2025). Terminologia i terminografia. W: A. Jopek-Bosiacka (red.), *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, t. 4, *Pomiędzy językami* (s. 97–112). Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Biernacka, A. (2025). Tłumaczenie sądowe. W: A. Jopek-Bosiacka (red.), *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, t. 4, *Pomiędzy językami* (s. 129–141). Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Doczekalska, A. (2021). *Język prawny w tworzeniu i transpozycji prawa Unii Europejskiej. Procesy hybrydyzacji*. Wolters Kluwer.

Engberg, J. (2002). Legal meaning assumptions – what are the consequences for legal interpretation and legal translation? *International Journal for the Semiotics of Law*, *15*(4), 375–388.

Hall, C.J., Smith, P.H., Wicaksono, R. (2011). *Mapping applied linguistics. A guide for students and practitioners*. Routledge.

Holmes, J.S. (2004). The name and nature of translation studies. W: L. Venuti (ed.), *The translation studies reader* (3rd ed., s. 172–185). Routledge.

Instytut Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. (b.d.). *Limitowana edycja monografii naukowej „Lingwistyka stosowana. Kompendium" (t. I–IV)*. Pobrane 25 stycznia 2026 r. z: https://ils.uw.edu.pl/limitowana-edycja-monografii-naukowej-lingwistyka-stosowana-kompendium-t-i-iv/.

Jopek-Bosiacka, A. (2025). Wstęp. Pomiędzy językami – perspektywa translatoryczna. W: A. Jopek-Bosiacka (red.), *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, t. 4, *Pomiędzy językami* (s. 13–25). Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Jopek-Bosiacka, A. (red.). (2025). *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, t. 4, *Pomiędzy językami*. Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kielar, B. (1973). *Angielskie ekwiwalenty polskich terminów prawno-ustrojowych*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Kielar, B. (1977). *Language of the law in the aspect of translation*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

Kierzkowska, D. (2002). *Tłumaczenie prawnicze*. Wydawnictwo TEPIS.

Korybski, T. (2025). Tłumaczenie sądowe. W: A. Jopek-Bosiacka (red.), *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, t. 4, *Pomiędzy językami* (s. 217–237). Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Kusik, P. (2024a). Communicating the methodology of comparative law research in legal translator training: A gap to be filled. W: A.M. Gaudêncio, F. Borges, M. Graça (eds.), *I Legal SciComm Conference: Communicating Legal Research* (s. 11–26). Instituto Jurídico Faculdade de Direito da Universidade de Coimbra.

Kusik, P. (2024b). Comparative law in the eyes of translation scholars. Is legal translation really an exercise of comparative law? *Hermes Journal of Language and Communication in Business*, *64*, 111–124. https://doi.org/10.7146/hjlcb.vi64.147304.

Kusik, P. (2025). *Zastosowanie metod prawnoporównawczych w procesie tłumaczenia na przykładzie polsko-angielskiego przekładu terminologii z zakresu prawa rzeczowego*. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Legrand, P. (1995). Comparative legal studies and commitment to theory. *The Modern Law Review Limited*, *58*(2), 262–273.

Lewicki, R. (2011). Przekładoznawstwo w kontekście lingwistyki stosowanej. *Lingwistyka Stosowana*, *4*, 87–93.

Łochowski, P. (2016). Uwagi o stosowaniu metody prawnoporównawczej w nauce prawa prywatnego na marginesie transmisji spadku w prawie polskim. *Palestra*, *1–2*, 93–98. https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/1-2-2016/artykul/uwagi-o-stosowaniu-metody-prawnoporownawczej-w-nauce-prawa-prywatnego-na-marginesie-transmisji-spadku-w-prawie-polskim.

Malmkjær, K., Windle, K. (2011). Introduction. W: K. Malmkjær, K. Windle (eds.), *The Oxford handbook of translation studies* (s. 1–4). Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199239306.013.0001.

Małgorzewicz, A. (2021). Polska nauka o translacji – stan obecny i perspektywy rozwoju dyscypliny. Od wielodyscyplinowości do inter- i transdyscyplinarności. W: M. Guławska, G. Pawłowski (red.), *Lingwistyka à la inter. Status i perspektywy badań interdyscyplinarnych* (s. 59–85). Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. https://doi.org/10.31338/uw.9788323551102.pp.59-86.

Munday, J., Ramos Pinto, S., Blakesley, J. (2022). *Introducing translation studies: Theories and applications*. Routledge.

Örücü, E. (2004). *The enigma of comparative law: Variations on a theme for the twenty-first century*. Martinus Nijhoff Publishers.

Prieto Ramos, F. (2014). Legal translation studies as interdiscipline: Scope and evolution. *Meta*, *59*(2), 260–277. https://doi.org/10.7202/1027475ar.

Rozporządzenie. (2022/2025). Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych. Tekst jednolity: *Dz.U*. 2025, poz. 211.

Skibińska, E. (2023). Krążenie wiedzy przekładoznawczej: lektury polskich studentów. *Między Oryginałem a Przekładem*, *1*(59), 23–38. https://doi.org/10.12797/MOaP.29.2023.59.02.

Szczęsny, A., Jopek-Bosiacka, A. (2025). Tłumaczenie specjalistyczne. W: A. Jopek-Bosiacka (red.), *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, t. 4, *Pomiędzy językami* (s. 73–96). Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Université de Genève Transius Centre. (b.d.). *Transius Conference 2025: Thank you for contributing to a unique global event!*. https://transius.unige.ch/en/news/latest-news/TC25-post.

Urbanek, D. (2025). Translatoryka. W: A. Jopek-Bosiacka (red.), *Lingwistyka stosowana. Kompendium*, t. 4, *Pomiędzy językami* (s. 27–46). Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Wróblewski, B. (1948). *Język prawny i prawniczy*. Polska Akademia Umiejętności.

Żmudzki, J. (2018). Kilka refleksji nad aktualnym stanem nauki o translacji. *Orbis Linguarum*, *51*, 459–470. https://doi.org/http://doi.org/10.23817/olin.51-28.